

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 4 och 5 maj.

2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2008/09:476

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:476 Fakturamodellen vid ROT-avdrag

av Marie Engström (v)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 1 juni 2009.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 maj 2009

Finansdepartementet

Anders Borg (m)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Tf. expeditions- och rättschef

3 § Svar på interpellation 2008/09:419 om försiktighetsprincipen och vetenskaplig osäkerhet

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Jan Lindholm har frågat mig om jag har för avsikt att ta ansvar för att kännedom om EG-rättens krav på riskutredningars utformning förankras hos våra myndigheter. Som bakgrund för frågan har Jan Lindholm bland annat anfört att Europeiska kommissionen har tagit fram riktlinjer för hur en riskbedömning ska utformas med hänsyn till försiktighetsprincipen och att kommissionens riktlinjer genom en resolution även antagits av Europeiska unionens råd.

Försiktighetsprincipen utgör sedan länge en grundläggande del av den svenska miljörätten. Redan före miljöbalkens tillkomst återfanns denna

princip i miljöskyddslagen och i lagen om kemiska produkter. Genom miljöbalken infördes försiktighetsprincipen som en självständig princip i svensk miljölagstiftning, och den återfinns i dag som en grundläggande hänsynsregel i balkens andra kapitel. Det innebär bland annat att försiktighetsprincipen gäller för all verksamhet och alla åtgärder som omfattas av balkens tillämpningsområde, vilket i sin tur medför att principen har ett vitt tillämpningsområde som omfattar bland annat kemikalier, områdesskydd, djurskydd och människors hälsa. Alla myndigheter som tillämpar miljöbalken måste därigenom vara väl införstådda med denna grundläggande miljörättsliga reglering.

Genom en effektiv tillsyn säkerställs efterlevnaden av försiktighetsprincipen. I det av regeringen tillsatta Tillsyns- och föreskriftsrådet är alla myndigheter som har en central tillsynsvägleddande roll på miljöbalkens område representerade. Rådet har bland annat i uppgift att genom samverkan mellan myndigheterna bidra till ett effektivt tillsynsarbete. Regeringen har således sedan länge etablerat försiktighetsprincipen inom miljöområdet på ett sätt som motsvarar gemenskapens krav.

Sedan den 1 juli 2008 är Strålsäkerhetsmyndigheten den myndighet som har ett samlat nationellt ansvar inom områdena strålskydd och kärnsäkerhet. Strålsäkerhetsmyndigheten arbetar pådrivande och förebyggande för att skydda människor och miljö från oönskade effekter av strålning. Det gör myndigheten genom att bedriva miljöövervakning, följa forskningen, göra riskbedömningar och meddela rekommendationer och föreskrifter. På myndighetens hemsida finns information om försiktighetsprincipens tillämpning i fråga om allmänhetens exponering för magnetfält från kraftledningar och vid användning av mobiltelefon.

Regeringen anser att det för att uppnå en högre hälso- och miljöskyddsnivå både för nuvarande och kommande generationer är av stor vikt att försiktighetsprincipen tillämpas när olika beslut ska fattas. Regeringen kommer även fortsättningsvis att driva frågan om försiktighetsprincipens tillämpning såväl globalt som inom Europeiska unionen och i Sverige.

Anf. 2 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Min frågeställning till ministern handlar inte om försiktighetsprincipens vara eller inte vara i de svenska myndigheternas dagliga värv, utan den handlar om riskbedömningar. Min fråga handlar alltså om tillämpningen, exempelvis i domstolar, när de som ska fatta beslut om skyddsåtgärder ska basera sitt beslut på ett vetenskapligt underlag. Frågan handlar då ofta om att bedöma den vetenskapliga osäkerheten i underlaget. Det de rättsvårdande myndigheterna kräver är att få korrekt information om osäkerheten i kunskapsläget. Det får de dock nästan aldrig.

Miljömedicinare och andra naturvetare har av gammal tradition en metod vid riskbedömning som går ut på att vänta med att varna för riskerna tills de är så gott som säkerställda. Metoden förändrades tyvärr inte när försiktighetsprincipen tillkom. Den används fortfarande av naturvetare om de inte får tydliga direktiv om något annat. Vi får därför inte information om riskerna förrän de är nästan säkerställda, vilket sätter försiktighetsprincipen helt ur spel.

Här ligger ett stort ansvar på regeringen som måste ge tydliga direktiv till myndigheterna och indirekt till dem som anlitas för att göra riskbedömningarna.

För att förtydliga angav jag även ett exempel i min fråga på hur bedrövligt dåligt detta sköts i Sverige. Regeringen har gett Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Fas, i uppdrag att bevaka forskningsläget avseende elöverkänslighetsproblematiken – uppenbarligen utan någon som helst information om de rättsliga förutsättningarna för uppdraget. Fas har därför anlitat en expertgrupp som ska sköta rapporteringen.

På en fråga till Fas om vad rapporteringen ska omfatta har man gett ett häpnadsväckande svar. Det sägs i svaret att det i arbetsgruppens uppdrag inte ingår att utvärdera om riskerna föreligger under ett referensvärde – vilket endast anger när redan säkerställda hälsoeffekter uppkommer. Med utgångspunkt i ett försiktighetsperspektiv blir uppdraget alltså helt meningslöst.

Det är detta problem min fråga handlar om. Miljöministern väljer dock att svara med allmän information om försiktighetsprincipen, vilket saknar anknytning till min ställda fråga.

Inom EU har man gett uttryck för en helt annan inställning än miljöministerns. Där erkänner man problemet och försöker lösa det. Kommissionen har meddelat riktlinjer för försiktighetsprincipens användning där den kommit fram till att eftersom den rättsliga och politiska prövningen, alltså riskhanteringen, omfattar flera olika faktorer, som risknivå, allmänhetens oro, kostnads- och nyttoaspekter med mera, måste beslutsfattarna vara tydligt medvetna om graden av vetenskaplig osäkerhet för att kunna göra en riktig helhetsbedömning. Kommissionen ställer därför krav på att naturvetarna reviderar sin traditionella metodik och i stället presenterar graden av vetenskaplig osäkerhet så långt det är möjligt. För att åstadkomma sådana riskbedömningar ställs det också krav på att minoritetssynpunkter bland forskare ska redovisas.

Kommissionens riktlinjer har antagits av EU:s högsta beslutande organ Europeiska rådet där Sverige har representerats av statsministern. Genom sin resolution tillägger man i punkt 23 att rådet förbinder sig att genomföra riktlinjerna. I punkt 25 uppmanas medlemsstaterna att se till att riktlinjerna får största möjliga spridning – vilket alltså inte har skett i Sverige.

Som jag tidigare påpekade i min fråga har dessa riktlinjer tillkommit efter miljöbalken. Kraven på riskutredningars utformning har därför inte kommit till uttryck i svensk lagstiftning. Som exemplet med Fas visar följer inte heller myndigheterna EU:s riktlinjer. Därför upprepar jag min fråga till ministern. Har ministern för avsikt att ta ansvar för att kännedom om EG-rättens krav på riskutredningars utformning förankras hos våra myndigheter?

Anf. 3 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Regeringen har angett att försiktighetsprincipen är helt central genom den lagstiftning som det har beslutats om. Dessutom har regeringen sett till att vara tydlig med försiktighetsprincipen både i de uppdrag som har getts till myndigheter och i de föreskrifter som gäller på området.

Myndigheternas sätt att tillämpa detta är i hög grad en tillsynsfråga. Där har vi i det svenska systemet ordningen att tillsynen har sina särskilda regler, sitt särskilda ansvar. Det är inte jämförbart med på vilket sätt många av den typen av uppgifter kan skötas genom EU-institutionerna. Där har man en annan förvaltningsprincip. I Sverige är tillsyn oftast en myndighetsuppgift. Vi har angett vilka myndigheter som har uppgiften att genomföra tillsynen. I svaret nämner jag Tillsyns- och föreskriftsrådet. Jag talar också om att Strålsäkerhetsmyndigheten är den myndighet som med det nationella ansvaret inom områdena strålskydd och kärnsäkerhet också har ansvaret för att informera om och tillämpa försiktighetsprincipen på sitt eget område.

Jag delar inte uppfattningen att regeringen inte har styrt upp detta. Det har gjorts klart och tydligt. Det har också klart och tydligt skapats en ordning som sköter tillsynen.

Jag menar att Jan Lindholms fråga i grunden beror på att han är missnöjd med de ställningstaganden myndigheterna har gjort. Det brukar vi ofta diskutera här i kammaren. Den här gången är angreppssättet att de inte har tillräcklig kunskap om försiktighetsprincipen och inte tillämpar den på rätt sätt. Jag tror inte att det är problemet för Jan Lindholm. Problemet är egentligen att de har kommit fram till andra slutsatser än dem som Jan Lindholm önskat. Det är ändå en sådan sak som man får leva med. Det går inte att skylla på att myndigheterna inte tillämpar försiktighetsprincipen.

Anf. 4 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Min fråga handlar ju inte om försiktighetsprincipen. Ministern gör som ministern alltid gör när det gäller frågor. Jag undrar om det ligger inom konstitutionens möjlighet ett bete sig på det sättet, att inte besvara frågorna.

Försiktighetsprincipen handlar ju om möjligheten att fastställa risker där de ännu inte är säkra. Det är när det gäller möjliga risker som försiktighetsprincipen är intressant.

Ministern vidhåller att regeringen har gjort vad man kan.

Jag har här ett brev från Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Tycker ministern att de har gjort rätt? Har de tillämpat EGrätten på ett korrekt sätt när de skriver: I arbetsgruppens uppdrag ingår inte att utvärdera risker som föreligger under Icnirps gränsvärde? Vad är det? Jo, gränsvärdet är det värde där man vet att det föreligger risker. Det är alltså ointressant ur ett försiktighetsperspektiv att undersöka när man redan vet att riskerna finns. Försiktighetsperspektivet gäller när vi inte vet det. Det är alltså osäkerheten i kunskapsläget som vi är ute efter.

När domstolarna ska göra bedömningar får de alltså ingen information om huruvida den kunskap de får är säkerställd eller inte.

Det är ungefär som om man i informationen om ett skjutvapen säger att det inte gör någon skada så länge man inte träffar. Domstolen undrar vilken skada det gör när man träffar.

Om man utsätts för en kemikalie på en arbetsplats är det ju inte så intressant för domstolen att få information om när det dödar eller när det ger en skada. Det intressanta för riskbedömningen är ju vilken skada det eventuellt gör vid en lägre exponering så att man kan bedöma den som

vill ha ett skadestånd för att han har blivit utsatt för den här kemikalien – utan att ha dött. Det är ju en annan fråga.

Det är därför det är så viktigt att titta på när det ligger under de fastställda gränsvärden där kunskapen är säker. Det är det som frågan handlar om.

Jag förstår att ministern inte kan känna till alla frågor. Jag vet att det inte är ministern som skriver svaren. Det som gör mig orolig är att departementet inte verkar förstå frågan över huvud taget. Det gör mig verkligen orolig. Det här är en rättssäkerhetsfråga och något som efterfrågas av rättssystemet: Hur ska vi vara säkra på att den information vi får går att bedöma? Om man ska kunna bedöma det är det viktigt, som man har slagit fast i EG, att forskningens minoritetsaspekter får komma till tals. Det får de inte när till exempel Fas eller Strålskyddsmyndigheten gör en utvärdering.

Det här handlar alltså inte om huruvida jag är nöjd med de slutsatser man kommer fram till. Det handlar om att jag skulle vilja att vi i Sverige tillämpar den lagstiftning som gäller.

Ministern hänvisar till Tillsyns- och föreskriftsrådet. Kan ministern tala om, så att mina jurister kan undersöka och kontrollera det, var riskhanteringsdirektiven finns? Det vore intressant att veta. Enligt mina uppgifter har regeringen inte informerat svenska myndigheter om detta EG-beslut.

Anf. 5 TALMANNEN:

När det gäller Jan Lindholms kommentar om svar på frågor vill jag säga att interpellationsdebatterna är reglerade i riksdagsordningen. De inlägg som här görs är att betrakta enligt de normala debattreglerna. Det är alltså anföranden.

Huruvida man svarar på frågorna i respektive anförande är upp till aktörerna att avgöra, inte riksdagsordningen.

Anf. 6 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Jag vill vara väldigt tydlig med att jag sannerligen har svarat på Jan Lindholms fråga. Den gällde om jag hade för avsikt att ta ansvar för att kännedom om EG-rättens krav på riskutredningars utformning förankras hos våra myndigheter.

På det har jag svarat att det sker genom det svenska system där vi först med lagstiftning har fastställt vad som gäller för försiktighetsprincipen och att den ska tillämpas. Det är också självklart att alla myndigheter som tillämpar miljöbalken och därmed försiktighetsprincipen har skyldighet att vara väl införstådda med den grundläggande miljörättsliga regleringen och naturligtvis också de krav det ställer utifrån EG-rätten och det som gäller i svensk lagstiftning.

Det är myndigheternas skyldighet. Det framgår också av uppdragen till myndigheterna.

Därutöver har vi en effektiv tillsyn för att se till att man lever efter försiktighetsprincipen och att man lever efter de EG-rättsliga kraven.

Det är inte heller där det brister i Jan Lindholms värld. Jan Lindholm skulle önska att myndigheterna drog andra slutsatser än vad de gör.

Till sist ställer Jan Lindholm frågan: Hur kan vi veta att informationen är riktig?

Sanningen är ju att det inte är miljöministern som är garantin för det. Det är ett system som är uppbyggt med lagstiftningens krav, med uppdrag till myndigheterna, med tillsyn och med krav på vetenskaplighet. När Jan Lindholm vänder sig till mig och frågar om den arbetsgrupp som han hänvisar till har tillämpat EG-rättens krav på rätt sätt, är det ett tydligt exempel på en fråga som jag självklart inte ska svara på. Det är inte ministerns sak att bedöma om en enskild arbetsgrupp i en myndighet har tillämpat EG-rättens krav på rätt sätt. Det skulle vara att ge sig in i myndighetens eget ansvarsområde.

Min roll är att se till att myndighetens uppdrag är klart, att lagstiftningen anger tydliga ramar och att tillsynen visar att man gör rätt. Om det finns brister har vi ett tydligt system med mål- och resultatdialoger med de myndigheter det gäller. Där kan vi säkerställa att man efterlever de krav vi har ställt. Det är precis så vi arbetar.

Anf. 7 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Först vill jag tacka talmannen för informationen. Då ska jag inte fortsätta att klaga på att ministrarna inte svarar på mina frågor. De får prata om vad de vill när de är här.

Jag hävdar fortfarande att ministern inte besvarat min fråga, men det är uppenbarligen inte någon mening med att föra en sådan diskussion.

Ministern ska inte uttala sig om en enskild arbetsgrupp, men jag kan väl i alla fall få fråga om ministerns uppfattning när det gäller en statlig myndighet – Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap – som i ett brev till en person som är intresserad av den här frågan svarar att det i arbetsgruppens uppdrag inte ingår att utvärdera om risker föreligger under gränsvärdet.

Vad tycker ministern om försiktighetsprincipen om det är förutsättningen i en domstol att man inte får information om vilka risker som föreligger under gränsvärdet? Vad är försiktighetsprincipen till för?

De jurister som jag har pratat med säger att försiktighetsprincipen är till för att försöka bena ut den situation där man inte vet.

Under gränsvärdet råder det en vetenskaplig osäkerhet. Om då det material som myndigheten tar fram inte ens ska beakta problematiken under gränsvärdet, hur ska det då kunna fungera? Tycker inte ministern ändå, om han inte ska uttala sig om ett enskilt fall, att det är märkligt att en myndighet kan ge ett uppdrag om att man *inte* ska utvärdera risksituationen under ett gränsvärde? Är det inte märkligt? Kan jag inte få höra någon synpunkt ens om den lilla detaljen?

Anf. 8 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Sanningen är att för var och en som har läst Jan Lindholms interpellation är det väldigt tydligt att det som vanligt, höll jag på att säga, handlar om elöverkänslighetsproblematiken och de synpunkter som myndigheterna har när det gäller elöverkänslighet.

Jag har klart och tydligt sagt att vi med det arbete som görs säkerställer att försiktighetsprincipen tillämpas. Däremot får Jan Lindholm liksom jag acceptera att myndigheterna inte alltid kommer fram till de slutsatser som Jan Lindholm vill ha.

Nu ställer Jan Lindholm till sist en enda fråga till mig, och det är om jag fortfarande kan ge synpunkter på det som var skrivet till en enskild medborgare i detta brev. Sedan försöker han göra frågan mer generell, men den är fortfarande inte generell. Den skulle handla om just detta specifika brev och om just denna arbetsgrupp, och det vägrar jag då lika envist att svara på. Men jag säger att vi har ett system som säkerställer att myndigheterna ska följa också försiktighetsprincipen. Vi granskar dem hela tiden, och vi kommer att fortsätta att göra det. Det gäller också i de enskilda fallen, och ingenting i denna debatt har visat att vi inte sköter den uppgiften rätt. Vi kommer att fortsätta att göra detta.

Jag tackar för debatten med Jan Lindholm.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2008/09:437 om klimat och sårbarhet

Anf. 9 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Karin Svensson Smith har ställt ett antal frågor till mig om klimat och sårbarhet. Det är många frågor som ska avhandlas på en tämligen begränsad tid, och jag kommer därför att fatta mig kort på respektive fråga.

För att hantera klimatpåverkan krävs stora insatser för att minska utsläppen av växthusgaser, men även insatser för att begränsa effekterna av klimatförändringar. Anpassningsarbetet, som ännu är i sin linda, är mångfasetterat och spänner från skador på fysisk infrastruktur till påverkan på den biologiska mångfalden samtidigt som det griper in i samhällets alla nivåer. Det finns ingen myndighet som ensam kan hantera alla dessa frågor. Sektorsansvaret är här mycket viktigt. För att förbättra samordningen på den lokala och regionala nivån har dock extra resurser anslagits för länsstyrelserna.

Anpassningsarbetet kommer att utvecklas under lång tid och har bland annat inletts med att bygga upp viktig kunskap för att bättre kunna förebygga och ha beredskap att hantera den ökade risken av kraftiga översvämningar. En viktig åtgärd här är att ta fram en noggrannare höjdmodell över Sverige, vilket Lantmäteriet nu jobbar med. En annan viktig åtgärd är att få en bättre bild av stabiliteten längs Göta älv i händelse av att ökade vattenmängder måste avtappas från Vänern. Detta arbetar SGI med. Ett annat alternativ skulle kunna vara att tappa Vänern på vatten genom en tunnel till Västerhavet. Vi avser även överväga detta alternativ.

För att redan nu minska risken av att Vänern svämmar över finns en överenskommen avtappningsstrategi. Överenskommelsen trädde i kraft den 1 oktober 2008 och är ett första steg när det gäller att hantera Vänerns översvämningssituation.

Som framgår av klimatpropositionen anser regeringen att det är angeläget att bättre integrera det förebyggande klimatarbetet i den fysiska planeringen och konkreta åtgärder för anpassning. I stället för att göra det obligatoriskt att upprätta särskilda klimat- och sårbarhetsplaner anser jag att vi i första hand bör använda de instrument som redan finns, det vill säga att beakta klimataspekter i översiktsplaner, detaljplaner och vid den prövning som görs i samband med bygglov. Regeringen delar i allt vä-

sentligt Klimat- och sårbarhetsutredningens syn att klimatfrågan bör få större genomslag i den kommunala planeringen och bereder frågan inom ramen för arbetet med den PBL-proposition som vi planerar att förelägga riksdagen under året.

Kommunerna bör på ett helt annat sätt än hittills beakta risker för översvämningar, ras, skred och erosion i samband med planläggning och bygglov. Kommunernas skyldighet att ta hänsyn till riskfaktorer vid lokalisering av bebyggelse har förtydligats genom den lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2008. Regleringen innebär att hänsyn ska tas till riskfaktorerna inte bara vid kommunens översiktliga planering utan även vid detaljplanläggning och vid prövning av bygglov och förhandsbesked enligt plan- och bygglagen.

Det kan inte råda något tvivel om att kommunerna har ett avgörande ansvar när det gäller bebyggelsens lokalisering och att man ska ta hänsyn till de olika riskerna. Kommunen kan drabbas av skadestånd om den brister i sin myndighetsutövning. Det går inte att skylla på att man inte visste, om olyckan skulle vara framme. När det gäller preskriptionstiden för kommunens ansvar har regeringen gjort den bedömningen att en förlängd preskriptionstid inte är motiverad. Klimat- och sårbarhetsutredningens förslag om fördubblad preskriptionstid från 10 till 20 år löser enligt min uppfattning inte problemet.

När det gäller strandskyddet hade vi den 29 april här i kammaren en debatt om detta. Jag ser därför inget skäl att än en gång debattera denna fråga, men konstaterar att eftersom de nya bestämmelserna bland annat kräver att det lämnas fri passage närmast strandkanten undviks i många fall att hus placeras för lågt nära vatten. Detta är positivt i ett anpassningsperspektiv.

Andelen hårdgjorda ytor i våra städer och tätorter kan vara ett problem med tanke på klimatförändringen och risken för översvämning vid häftiga regn. Risken med mer hårdgjorda ytor bör förstås beaktas vid kommunal planering, och en strävan bör vara att hålla nere andelen hårdgjord yta. Som Karin Svensson Smith känner till ses nu miljömålssystemet över – inklusive miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö – och det är regeringens avsikt att lämna en miljömålsproposition till riksdagen våren 2010.

I likhet med Klimat- och sårbarhetsutredningen antyder Karin Svensson Smith att kommunerna skulle vara förhindrade att genomföra anpassningsåtgärder på grund av den så kallade likställighetsprincipen. Det kan finnas oklarheter som behöver redas ut. För egen del är jag öppen för att se över om det finns behov av att förtydliga eller stärka kommunernas möjligheter att vidta de anpassningsåtgärder som behövs.

Slutligen när det gäller ansvaret för insamling, analys och tillhandahållandet av miljödata har det inte skett någon förändring i ansvarsförhållandena. SLU har dock fått ytterligare resurser och utvidgat uppdrag för att mot bakgrund av kommande klimatförändring bättre kunna svara upp mot behovet att tillhandahålla underlag av betydelse för miljön och de areella näringarna med utgångspunkt i miljö kvalitetsmålen.

Anf. 10 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag tänkte börja med det positiva. Jag är väldigt nöjd med att regeringen överväger att återkomma

när det gäller revisionen av miljömålen i fråga om att ta tillbaka det krav som vi tidigare hade på att andelen hårdgjorda ytor inte ska öka. Det är väldigt tydligt för alla oss som har sett kommuner med ihållande regn att andelen asfalt och betong är direkt proportionellt till hur mycket problem de har. Mer grönytor är betydelsefullt för många olika saker.

Den här debatten är ännu mer aktuell nu än när interpellationen skrevs. Det har kommit nya mycket alarmerande uppgifter som miljöministern säkert känner till om att FN:s klimatpanel har underskattat riskerna med avsmältning av is och att havsnivåhöjningen kan bli betydligt större och mer varierad än vad vi tidigare har trott.

Därför är jag lite förvånad över att regeringen inte i klimatpropositionen passar på att beakta fler av de kloka förslag som Klimat- och sårbarhetsutredningen hade. Detta gäller till exempel kommunernas ansvar när det gäller att preskriptionstiden inte förlängs till 20 år. Bland annat tv-programmet *Uppdrag granskning* har visat att kommuner fortfarande beviljar bygglov i låglänta områden som riskerar att översvämmas antingen på grund av att havsnivån stiger eller att Vänern eller något vattendrag stiger.

Jag har med mig Mariestads-Tidningen där man skriver om att nya tag tas mot Sjöstaden. Efter att *Uppdrag granskning* har visats planerar man att bygga ut på väldigt låglänta områden som om ingenting hade hänt och som om ingenting har uppdragats. Det ironiska är vad *Uppdrag granskning* visar om de nya bostadsområden i Karlstad som kallas Pilonen och Kanoten och liknande och som ligger i områden som förväntas kunna svämma över.

Varför vill inte regeringen att kommunerna ska ta saken på allvar?

När det sedan gäller de kommuner som vill ta saken på allvar undrar jag vad som är problemet. I den valkrets som jag själv representerar, Malmö, är problemet enligt kommunjuristen likställighetsprincipen. Det är inget problem att veta vad man ska göra vid nybyggnation. Men hur gör man för att skydda de bostadsområden som redan finns? Kan man med kommunala skattemedel skydda invånarens privata egendom? Är det förenligt med kommunallagen? Här är läget oklart. Det skulle därför vara bra om man kunde få ett svar så att man kan sätta i gång med arbetet.

Vilken statlig myndighet ska hjälpa till här? Jag delar verkligen uppfattningen att många sektorer måste hjälpa till. Problemet är att någon måste ta huvudansvaret. Ingen myndighet har det i dag. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska samordna vad andra gör. Men ska de ha ansvar för att initiativ tas om andra inte gör någonting? Det framgår inte av deras instruktioner och framför allt inte av deras anslag. De kommuner som söker anslag kan se att anslaget mycket snabbt tar slut, för det står inte alls i paritet med vad som behövs för att skydda såväl invånare som egendom mot de förändringar som det framtida klimatet kommer att kunna orsaka.

Nej, jag anser att det här har blivit en sorts svartepetter som man skickar mellan sig. Många inser att problemet finns, men ingen vill ta ansvar. Det tycker jag att vi i Sveriges riksdag måste göra någonting åt.

Anf. 11 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! När nu Klimat- och sårbarhetsutredningen och de riskerna debatteras vill jag passa på att fråga Andreas Carlgren, vår miljö-

minister som representerar Centerpartiet som ju har ändrat uppfattning när det gäller kärnkraften, om säkerhetsfrågor rörande vår energiförsörjning.

Tidsperspektivet är viktigt i klimat- och sårbarhetsfrågor. Tidsperspektivet för kärnkraften är långt. Enligt de uppgifter jag har skulle en ny reaktor kunna börja producera el tidigast 2029. Vi brukar säga att i 60, 70, 80 år eller så ska väl en sådan reaktor kunna producera. Det betyder att vi då är framme vid ungefär år 2100 när det gäller en sådan här anläggning.

I Klimat- och sårbarhetsutredningens betänkande står det en hel del om situationen för våra kärnkraftverk. Till exempel berättar man att när vi får mindre snö och mer regn i våra fjäll kommer temperaturen på det vatten som rinner ned i Östersjön att vara högre än den är i dag. Det gör att vi snabbare får sommartemperatur i Östersjön och till och med en högre sluttemperatur i slutet av sommaren än vi nu har.

Kärnreaktorerna i Sverige är beroende av havsvatten för kylning. Man pumpar väldigt mycket vatten genom våra kärnreaktorer för att hålla dem kalla och ha driftssäkerhet.

Enligt Klimat- och sårbarhetsutredningen kommer man att behöva använda ytterligare 5 procent av den energi som produceras i en kärnreaktor för att pumpa den mermängd vatten som behövs. Det här står i Klimat- och sårbarhetsutredningens betänkande. Den utredningen är i dag gammal. Samtidigt vet vi att den här processen går vidare.

Därför kan man undra hur ni funderar på detta med säkerhet när temperaturen ökar och vi har ett teknikval som är beroende av vatten med en viss temperatur. Jag vet att i slutet av sommaren är marginalen ibland under 1 grad – 0,8 grader kan det vara – med den pumpkapacitet man i dag har för att man helt enkelt måste stänga på grund av att det inte går att kyla med den pumpkapacitet som i dag finns.

Det här är intressant i kärnkraftsfrågan i sig men också i ett sårbarhetsperspektiv och ett rättssäkerhetsperspektiv för den som vill ha reda på hur stora riskerna är i det här sammanhanget.

Det skulle, herr talman, vara intressant att få höra hur man i Centerpartiet har resonerat om informationen i Klimat- och sårbarhetsutredningen och om det faktum att underlaget hela tiden bör uppdateras med den nya information som vi får om att den här processen nu går snabbare. Ibland pratar man om havsnivåns höjning och om säkerheten i ett slutförvar och sådana saker, så det finns många andra aspekter i sammanhanget. Men jag har mest fastnat för det faktum att det behövs en viss temperatur på kylvattnet för att det med den el som produceras i reaktorn ska gå att kyla ned denna. 5 procents ytterligare energiförbrukning för att klara pumpningen är ganska väsentligt för det slutgiltiga ekonomiska resultatet i sammanhanget.

Min fråga blir därför hur ministern ser på den här delen av informationen i Klimat- och sårbarhetsutredningen.

Anf. 12 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Den fråga om anpassningen som vi diskuterar nu är en viktig fråga. Vi genomför nu i Sverige ett ambitiöst program och omfattande insatser just för att förebygga när det gäller mycket av det som behöver göras i anpassningsfrågorna.

Samtidigt kan vi konstatera att Sverige är ett av de länder i världen som kommer att ha de minsta problemen. Vi kommer att se problem, men de är inte jämförbara med vad man kommer att uppleva i många av u-länderna som ju har orsakat minst problem men som drabbas värst av problemen. Det är klokt att ha den utgångspunkten.

När det gäller det övergripande ansvaret för anpassningsfrågorna konstaterar jag att det är mycket viktigt att det ligger just på sektorsmyndigheterna. Det här kommer att påverka olika delar av samhället. Gång på gång visar det sig att den effektivaste modellen för att få åtgärder genomförda i verkligheten är att ansvaret ligger på respektive sektorsmyndighet. Vi har också lagt ett ansvar på länsstyrelserna för samordningen av arbetet. Jag tror att det blir en mycket effektivare väg att gå för att få fram verkliga åtgärder och för att veta att det som behöver genomföras verkligen genomförs än att lägga detta på en särskild myndighet, till exempel på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Däremot inträder i rena krissituationer en annan ordning. Också detta är förberett i det svenska systemet. Översvämningar är dock inte någonting helt nytt i Sverige. Vi har upplevt sådana tidigare, så i princip är det inte en förändring som det kommer att handla om. Vi kommer inte att drabbas av översvämningar av ett helt annat slag, men de kommer tätare. Därför är det viktigt att vi har en beredskap också för det.

När det gäller kommunernas ansvar var Karin Svensson Smiths huvudfråga till mig varför regeringen inte vill att kommunerna ska ta mer ansvar. Sanningen är att vi tydligt och klart har sagt att kommunerna ska ha ett ansvar. Vi har skärpt kraven i plan- och bygglagen när det gäller att se till att ha en samhällsplanering och bebyggelseplanering som uppfyller kraven också i fråga om översvämningsrisker till följd av klimatförändringar.

Dessutom finns det ett fastställt skadeståndsansvar, så det är inte så att kommunerna kan springa ifrån sitt ansvar. Däremot säger jag i interpellationssvaret att det är viktigare att kommunerna i verkligheten tar det ansvaret – därför lagstiftningen. Det följs upp att de har tagit det ansvaret. Gör de inte det kommer de att ställas till skadeståndsansvar. Det här problemet skulle inte lösas bara genom förlängd preskriptionstid.

Till sist är det väl bara när det gäller Jan Lindholms fråga att konstatera att det inte finns några gränser för hur hårt man kan skruva och försöka konstruera sina frågor för att i alla fall få en kärnkraftsdebatt här i kammaren. Nu är det inte i första hand det som den här interpellationen handlar om. Jag kan väl bara konstatera att det är mycket enkelt: Också kärnkraftsbolagens ägare kommer att ställas inför frågan om ekonomin. Vi kommer inte att ha några statliga subventioner eller skattesubventioner till företagen. Den situationen skärps naturligtvis när nya förutsättningar gäller. När det gäller säkerheten finns det ingen som helst skillnad jämfört med vad som hittills gällt. Det är mycket stränga säkerhetskrav som gäller, och myndigheterna följer noga upp detta.

Anf. 13 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Jag skulle vilja rekommendera Andreas Carlgren att läsa Mariestads-Tidningen den 14 april och att titta på bilderna där. Sandstranden är borta i ett nytt förslag.

Det är tyvärr inte så att alla kommuner tar det ansvar som jag och, antar jag, också Andreas Carlgren vill att de ska ta. Det är så attraktivt att bygga i vattenläge, och det är så attraktivt att försöka locka till sig nya skatteintäkter till kommunerna att det långsiktiga ansvaret tyvärr fallerar – inte på alla håll men på många håll.

Klimat- och sårbarhetsutredningen hade verkligen på fötterna när de föreslog att man skulle förlänga preskriptionstiden.

När det gäller sektorsansvar i länsstyrelser vill jag att alla ska ta ansvar. Men ibland måste någon ta huvudansvaret för att enskilda inte ska trilla emellan. Jag kan ta exemplet med avvattning av Vänern. Det skulle antagligen behövas en ny tunnel eller en kanal för avvattning av Vänern mot Uddevalla. Vilken myndighet tar ansvar för det? Jag har ställt den frågan upprepade gånger här i riksdagen och blivit hänvisad till jättemånga.

Jag kan se att regeringen anslår 20 miljoner under utgiftsområde 6 Försvar. Men i Klimat- och sårbarhetsutredningens delbetänkande menar man att en sådan här tunnel eller en kanal, om den ska byggas, kostar någonstans mellan 3,5 och 4,6 miljarder. Vem tar ansvar för det? I klimatpropositionen säger man att man återkommer när man ska fastställa infrastrukturplanerna våren 2010. Men det är i så fall Näringsdepartementets utgiftsområde 22. Inte ens regeringen har klargjort vem som tar ansvar för avvattning av Vänern.

En annan ansvarsfråga: Vem har ansvar för det kunskapsunderlag vi behöver när det gäller konsekvenserna av det förändrade klimatet? Jag har frågat varför ni pekar ut SLU som ansvarig för miljöanalys. Naturvårdsverket är annars den statliga myndighet som ska svara för kunskapsinsamlingen på det här området.

Jag har fått till svar att SLU har fått ytterligare resurser och ett utpekad arbetsområde. Varför ska Naturvårdsverket inte ha det ansvaret? Av vilken anledning vet regeringen på förhand att SLU är den som är bäst skickad att svara på frågor som Naturvårdsverket har? Enligt mina uppgifter om vad som framkom på Naturvårdsverkets seminarium är det inte alls självklart så, utan det finns många högskolor och universitet som kan hjälpa till med att ta fram det underlag som behövs för att Naturvårdsverket ska kunna följa upp miljöanalysen.

Jag skulle vilja veta vem som ska ha huvudansvaret för till exempel avvattningen av Vänern. Var finns anslagen? Vilken myndighet är det som ska ta ansvaret?

Jag har inte fått något svar. Vad ska den enskilde säga om det har gått mer än tio år när det svämmar över? Försäkringsbolagen kan rimligen säga: Det här är ingen oväntad händelse, vi ersätter inte dig som enskild. Kommunen säger: Det har gått tio år sedan beslut. Preskriptionstiden är ute, vi har inget ansvar. Ska de enskilda vända sig till statsministern? Vem ska de vända sig till? Rimligen måste den som fattar beslutet ta ansvar, och tio år räcker inte för att ta ansvar gentemot den enskilde för konsekvenserna av ett förändrat klimat.

Anf. 14 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Jag ber om ursäkt om jag förde in ett vidare perspektiv än själva frågeställningen, men jag utgick från ministrarnas svar. Där står det:

”Det ska inte råda något tvivel om att kommunerna har ett avgörande ansvar när det gäller bebyggelsens lokalisering och att man ska ta hänsyn till de olika riskerna.” Då tänkte jag att vi har riksintressen där det faktiskt inte är kommunen som fattar beslut. Det står vidare: ”Kommunen kan drabbas av skadestånd om den brister i sin myndighetsutövning.” Vid installationer som har riksintresse, till exempel kärnkraftverk, ligger besluten på statlig nivå. Jag tycker att det ändå ligger inom ramen för ministrarnas svar att ställa följdfrågor med anledning av den information som ges.

Jag noterade att ministern tycker att riskerna med anledning av klimatförändringarna är en icke-fråga. Det är märkligt att komma från en minister som i andra sammanhang anser sig vara den som för klimatkampen på frontlinjen. Ministern säger också i sin kommentar att vi kommer att vara de med de minsta problemen. Jag tycker inte att det är ett argument i det här sammanhanget.

Var någonstans de minsta problemen kommer att ligga och på vilken nivå beror på var vi i slutändan hamnar. Har vi klarat tvågradersmålet eller inte? Gör vi inte det vet vi väldigt lite egentligen om vad som kommer att hända.

Jag skulle gärna se att ministern lade mer krut på att uppdatera den information som finns i Klimat- och sårbarhetsutredningen kontinuerligt så att vi hela tiden får den i den takt det är möjligt. Jag vet att det tar tid att samla ihop information. Vår energiförsörjning är väldigt viktig, det är inte någon icke-fråga. Då är det väsentligt huruvida våra kärnkraftverk kan fungera eller inte, om vi nu har en regering som vill att de ska finnas kvar.

Anf. 15 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Först till Karin Svensson Smith när det gäller kommunerna: Jag tycker att jag klart och tydligt angav att vi har skärpt kraven i lagstiftningen. Det är nya krav som gäller i plan- och bygglagen. Det innebär att kommunerna ska ta hänsyn till förändrade klimatförutsättningar i sin planering. Det finns ett skadeståndsansvar som gäller också mot en enskild. Det enda jag har hänvisat till är att man inte kommer att lösa problemet genom att förlänga preskriptionstiden. Jag tycker egentligen inte att Karin Svensson Smith har beskrivit någonting som säger emot det.

Jag håller helt med om att det självklart finns situationer där någon måste ta huvudansvaret. Det gäller delvis det långsiktiga förebyggande arbetet. Där är det länsstyrelsernas ansvar att samordna insatserna. Det är just för att vi ska se till att sektorsmyndigheterna tar ansvaret, genomför arbetet i verkligheten och att anpassningsåtgärderna verkligen genomförs förebyggande. Det är det stora arbetet. Ju mer förebyggande vi arbetar, desto mindre risk att det är enskilda krissituationer som måste hanteras. Är det enskilda krissituationer som hanteras finns det ett särskilt myndighetsansvar för det.

Prot. 2008/09:115

11 maj

*Svar på
interpellationer*

Avtappning av Vänern, som Karin Svensson Smith tar upp, är självklart en så stor fråga att den inte skulle kunna hanteras av en krismyndighet. Det är en mycket större fråga. Där är nu det första steget att ta fram mer kunskap. Det finns olika tänkbara alternativ. Ett är att förstärka utloppet genom Göta älv och på så sätt öka flödet. Där ligger nu ett uppdrag på SGI att genomföra ytterligare kartering av ras- och skredrisker och bedöma förutsättningarna. Ett annat alternativ är att bygga en kanal eller en tunnel som mynnar ut i Västerhavet. Det skulle, precis som Karin Svensson Smith säger, jämförelsevis vara en mycket dyrare åtgärd. Den kan senare visa sig vara nödvändig. Det är därför vi i nästa etapp efter Klimat- och sårbarhetsutredningen genomför ett omfattande arbete för att bedöma förutsättningarna och få tillräcklig kunskap för att också kunna ta besluten. Det är precis den processen som pågår.

Till sist konstaterar jag igen när det gäller Jan Lindholms frågor att de fortsätter att vara oerhört skruvade för att ge någon liten legitimitet för den här debatten. Jan Lindholm säger att jag inte talade tillräckligt om riksintressen i mitt interpellationssvar. Nej, det berodde på att interpellationen handlar om kommunernas ansvar. Det var det frågan gällde, och det är den jag svarade på.

Det är alldeles självklart att staten har ett ansvar för kärnkraften. Det förändras inte i och med klimatet. Det ligger fortfarande ett mycket högt säkerhetskrav där. Det är Strålsäkerhetsmyndigheten som har ansvaret att följa detta, och det sker.

Allra sist när det gäller anpassningsfrågorna har Sverige förhållandevis mycket mindre problem än många av de länder som kommer att drabbas allra värst i u-världen. Det var helt enkelt fråga om att framför allt påminna om att vi också när det gäller anpassningsåtgärder ska visa solidaritet med fattiga länder som kommer att drabbas mycket hårdare än vi. Det är sannerligen inte att förminska problemen utan att vara medveten om proportionerna i ett internationellt perspektiv.

Anf. 16 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Även om PBL är stärkt visar *Uppdrag granskning* att kommunerna kring Vänern fortsätter att bevilja bygglov i lägen som kommer att bli översvämmade. Någonting fallerar. Jag påstår inte att en förlängd preskriptionstid löser alla problemen, men åtminstone besinnar man sig antagligen innan man säger ja till att bygga när man vet att människor kommer att bli drabbade.

Vem tar ansvaret? Det är länsstyrelsen. Men är det Länsstyrelsen i Västra Götaland som ska ta ansvar för avvattnings av Vänern? Jag vet att saker har gjorts, men jag tror att kunskapen är helt tydlig att det bara är frågan om när, inte om, man kommer att behöva en ny avvattnings av Vänern.

Är det så att det kanske vore bättre med en ny tunnel eller kanal, varför inte utreda det samtidigt? Varför utreder man först en förstärkning av Göta älv, och sedan när man märker att okej, det kanske inte räcker, ska man ha det färdigt? Vi har nog inte den tiden. Jag tycker inte att det är att ta ansvar för den befolkning som bor längs Göta älv. Varför inte utreda de två alternativen samtidigt?

Andreas Carlgren svarade inte på vilket departement det är – Försvarsdepartementet, Näringsdepartementet eller Miljödepartementet – som har huvudansvar för att förbereda oss för de klimatförändringar vi inte kan förhindra. När det till exempel gäller det här med avvattningsområdet, vilket av departementens utgiftsområde är det?

Jag hoppas också att få svar på varför Naturvårdsverket inte ska fortsätta att få anslag och uppdrag när det gäller miljöanalys. Varför ska SLU ha det som huvudansvar och inte Naturvårdsverket? Jag känner inte till att det finns någon kritik mot Naturvårdsverket som gör att man har anledning att ta det ansvaret ifrån dem.

Anf. 17 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Än en gång vill jag säga att jag tycker att det är viktiga frågor som Karin Svensson Smith tar upp. Det svar jag har gett visar också vilket brett arbete som nu sker i Sverige när det gäller att förbereda oss för den anpassning som kan behövas på grund av klimatförändringar. Vi kan konstatera att jämfört med de flesta andra länder har vi inte bara bättre förutsättningar. Vi har också genomfört ett bättre förberedelsearbete än de flesta andra länder.

När det gäller frågorna tycker jag att det är lite modigt när Karin Svensson Smith använder *Uppdrag granskning* som främsta sanningskälla. Däremot avvisar jag inte alls att det kan behövas andra förändringar av plan- och bygglagen. Det är en av de frågor som vi nu arbetar med inför de mer omfattande förändringar av plan- och bygglagen som vi kommer att föreslå i höst. Det är ändå så att jag fortfarande inte har sett just preskriptionstiden som den viktiga lösningen.

Jag konstaterar att inte heller Karin Svensson Smith är säker på att en kanal eller tunnel från Vänern verkligen skulle behövas. Och vi har redan startat ett kunskapsarbete. Det kan framöver mycket väl visa sig motiverat att starta ett utredningsarbete, men vi ser till att vi först får in en del kunskapsförutsättningar som får ligga till grund för bedömningen.

När det gäller vilket departement som har huvudansvar konstaterar jag att det ansvar som nu ligger för klimat- och sårbarhetsfrågor är ett sektorsansvar som är fördelat först på olika myndigheter och också på departement. Precis i enlighet med den ordning som gäller för andra ansvarsfrågor finns det också här ett ansvar fördelat på departementen. Miljödepartementet har ett viktigt ansvar, och det tar vi.

Till sist har vi inte på något sätt velat undanhålla uppgifter från Naturvårdsverket, tvärtom. Det görs många viktiga insatser också där när det gäller miljödata. Men vi har sett att det är värdefullt att komplettera med Lantbruksuniversitetets kompetens och därmed knyta en del av arbetet närmare till forskning och akademi.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2008/09:452 om statens stöd till myggbekämpningen i området kring nedre Dalälven

Anf. 18 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Mikael Oscarsson har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att staten ska fortsätta bidra ekonomiskt till myggbekämpningen i nedre Dalälvenområdet.

Den tidvisa massförekomsten av myggor vid nedre Dalälven är ett allvarligt problem för både människor och djur. Situationen är oacceptabel. Därför är jag angelägen om att bekämpningen av myggor kan fortsätta.

Miljödepartementet och Näringsdepartementet har genom kontakter med länsstyrelserna i de berörda länen fått besked om att det finns medel tillgängliga från tidigare beslut som kan användas för bekämpningen också denna säsong. Finansieringen av årets bekämpning ska därför inte vara något problem. Frågan om finansiering för kommande år bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen har under en femårsperiod till och med 2008 anslagit medel för forskning om myggbekämpningen via Naturvårdsverket. Om ytterligare forskning behövs ska medel sökas hos de ansvariga forskningsfinansiärerna, främst Naturvårdsverket eller Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, det vill säga Formas.

Beslut om tillstånd för användningen av det biologiska bekämpningsmedel som används, BTI, fattas av Kemikalieinspektionen som för närvarande bereder årets ansökan om bekämpning.

När det gäller frågan om bekämpningen i naturskyddade områden är det en fråga för de berörda länsstyrelserna. Såväl miljödomstolen som Miljööverdomstolen har prövat denna fråga och beslutat att bekämpning kan ske även i naturskyddade områden.

Problemen med myggor behöver begränsas i de berörda områdena. Jag är därför angelägen om att bekämpningen av en oanständig massförekomst av myggor kan fortsätta även i framtiden.

Anf. 19 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Jag vill tacka miljöminister Andreas Carlgren för svaret.

Låt mig först få dra lite av upprinnelsen till interpellationen och de stora problem som man har vid nedre Dalälven med den enorma, olidliga förekomsten av myggor och särskilt sticticus, den speciella myggan som inte surrar omkring som andra mygg utan som direkt går till attack och finns i så enorma mängder.

Sommaren 2000 besökte den framlidne socialdemokratiska miljöministern Kjell Larsson området och fann då att det här inte var rimligt. Bara som ett exempel vet jag att han reagerade väldigt starkt på dagisverksamheten där, och ännu i dag får barnen vistas inom myggvät. Det blir en massa problem, psykiska problem och problem för näringslivet. Den som inte har varit däruppe kan inte förstå det.

Då är frågan: Varför blir det här en fråga för riksdagen? Man brukar säga att betydande myggproblem är det om det är 2 000 mygg per natt i en så kallad myggfälla. Är det 5 000 mygg per fälla och natt anses som det som ett mycket stort myggproblem. Vid 10 000 myggor per natt passeras gränsen för olidliga myggproblem. I området kring nedre Dalälven

uppmättes exempelvis förra året 77 000 mygg i en enda myggfälla på en natt. Det är nästan 40 gånger över gränsen för betydande myggproblem och 8 gånger över gränsen för olidliga myggproblem.

Jag var själv däruppe så sent som i torsdags kväll och träffade ortsbefolkningen och fick en rad vittnesbörd om hur det här slår mot dem och den oro som de har inför kommande säsong.

Nu säger miljöministern att frågan bereds, att man ska titta vidare på detta med inriktningen att myggbekämpningsprojektet ska fortsätta. Då vill jag ställa en fråga: När kan vi räkna med ett besked? Det här myggprojektet har ju pågått i fem års tid, och nu har tiden gått ut. En delegation därifrån var nere här i slutet av förra året och fick beskedet att det inte blir någon fortsättning på projektet. Det är viktigt att de som arbetar med det här får besked, och det måste de få i början av hösten. Annars kommer de att söka sig till andra arbeten. Det är alltså viktigt med ett klart besked. Om vi inte får besked i dag, när kommer då beskedet om en fortsättning för projektet?

Det är viktigt att framhålla att det här kan man göra någonting åt. Det finns ett medel, BTI, och det är ett naturligt bekämpningsmedel. Det finns i naturen. Och det visar sig genom den noggranna forskning som har gjorts, och som staten har stött, att det inte skadar djur och människor, men det skadar någonting och det är de här stickmyggen. Det är också ett medel som används i 18–20 av Europas länder. Mycket av turistnäringen i Frankrike skulle vara nedstängd om det inte vore för myggbekämpningen. För att inte tala om, herr talman, hur det är i Florida. I princip i hela Amerika använder man det här bekämpningsmedlet, och det har man gjort i över 30 års tid.

Det här är ett problem som inte kommer att bli mindre i framtiden med de växthuseffekter som vi kan se framför oss. Det är viktigt med ett klart besked om att myggbekämpningsprojektet får fortsätta och inte kommer att avslutas.

Anf. 20 SOLVEIG ZANDER (c):

Herr talman! Det här är en otroligt viktig fråga, precis som Mikael Oscarsson sade. Jag har haft mycket kontakt med kommunalrådet uppe i Heby, som ser det här som ett oerhört stort problem. Det är ett problem för befolkningen som bor i området. Det är stressrelaterat; man måste smörja in sina barn med myggmedel så fort de ska gå ut – om de över huvud taget kan gå ut. Som förälder är man rädd för att de små barnen ska få sjukdomar via detta. Det är oerhört oroande.

Som miljöministern vet gäller detta också näringslivet en hel del. Ett av problemen är, som jag har förstått det, att frågan dels hanteras av Näringsdepartementet och näringslivssidan, dels av miljöministern och Miljödepartementet. Det är det som gör att det förmodligen är svårt att komma fram till en lösning på frågan – det här har att göra med båda områdena.

Näringslivsdelen är viktig. Östa camping, till exempel, ligger i nära anslutning till området. Campingen har varit stängd i flera år beroende på att människor inte har velat vara där. Man har inte kunnat ligga ute och sola, och man har inte kunnat bo på campingen. Det här är ett oerhört vackert område, och detta betyder att näringsidkarna är oerhört bekymrade. De vill ha ett besked nu. Annars vill ingen arrendera campingen

och öppna den igen, för det är omöjligt. Det gäller över huvud taget servicen på orten, som är beroende av att få ett besked.

När det gäller själva området som sådant får man dubbla besked från Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket om huruvida det ska sprutas eller inte och om det är farligt eller inte. Precis som miljöministern sade har Kemikalieinspektionen sagt att det ska vara möjligt att använda sig av det här medlet.

Jag undrar nu hur lång tid man kan förvänta sig att det tar innan man får ett beslut. Det är precis som miljöministern sade; det räcker för i år. Men hur man hanterar frågan i år beror på vilket långsiktigt besked man får. Precis som Mikael Oscarsson sade är det här angeläget, för det är ju nu man ska börja spruta om det ska ge någon effekt. Ett besked inom en mycket snar framtid vore oerhört väsentligt. Jag skulle vilja höra vad miljöministern har att säga i den frågan.

Anf. 21 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Först och främst vill jag säga att vi är helt överens när det gäller beskrivningen av problemet. Jag har haft mycket god kontakt med både beslutsfattare och andra människor i området, och jag vet mycket väl att det här är en helt orimlig situation för barnen. Jag tycker att det är alldeles självklart att man som förälder inte ska behöva känna sig orolig för att man i det område man bor ska drabbas av en massförekomst av mygg som är fullständigt otillständig. Det här riskerar att gå ut över barnen, och självfallet är det lika viktigt att det inte går ut över näringslivet.

Det råder ingen som helst oenighet om detta. Det är också därför jag säger hur angeläget det är att problemen med mygg ska begränsas i de här områdena. Därför vill jag också att det ska fortsätta i framtiden.

Det som Mikael Oscarsson har sagt i interpellationen och kanske också i andra sammanhang om att regeringen skulle ha meddelat att den har beslutat att inte längre bidra ekonomiskt är helt enkelt inte sant. Jag tror att det vore bra om också Mikael Oscarsson, som företräder ett av allianspartierna, ger korrekta beskrivningar av vad regeringen har sagt.

Däremot är det sant att regeringen hittills, samtidigt som vi har säkerställt att det finns medel för i år, ännu inte har gett besked om pengarna nästa år. Men var då tydlig med det! Beskedet är klart och tydligt: Pengarna räcker i år. Det finns pengar för detta år för att genomföra bekämpningen. Men besked ska naturligtvis lämnas också när det gäller nästa år. Jag är övertygad om att både berörda departement och regeringen som helhet kan hitta den lösning som behövs. Det är det vi bereder i Regeringskansliet.

Jag vill klart och tydligt säga att beslut om tillstånd för användningen av det biologiska bekämpningsmedlet fattas av Kemikalieinspektionen i vårt svenska system. Det har förekommit uppgifter om att Naturvårdsverket skulle lägga hinder i vägen i egenskap av markägare eller ansvarig för naturreservat. Jag kan inte föregripa Naturvårdsverkets bedömning. Men jag konstaterar att reservatsbildning inte behöver vara något hinder för myggbekämpning och att länsstyrelsen kan ge dispens för sådant. Det finns en möjlighet för länsstyrelsen att fatta ett sådant beslut.

Jag konstaterar att vi har haft fortlöpande kontakter med Naturvårdsverket i ärendet. Om det skulle visa sig att det ändå är problem och att

Naturvårdsverket lägger hinder i vägen är vi beredda att på nytt kalla dem till oss för att höra efter hur frågan om reservatsbildning och bekämpning har hanterats och beretts från deras sida och hur de kan bidra till en lösning på frågan.

Eftersom vi delar uppfattningen om hur angeläget det här är tror jag att det vore bra för människorna i området att vi nu koncentrerar oss på att se till att lösa problemen och inte ger ett intryck av att regeringen på något sätt försöker lägga hinder i vägen. Vi har sett till att arbetet är möjligt. Jag konstaterar att tillstånd som fortfarande saknas ges av myndigheter där regeringen inte kan ställa sig i vägen. Å andra sidan ser jag också till att myndigheter som har i uppgift att hjälpa till att lösa detta också redogör för oss att de verkligen gör det. Då är jag övertygad om att vi kommer att kunna hitta en bra lösning på frågan.

Anf. 22 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Jag tackar Andreas Carlgren för svaren. Det är jättebra att vi nu får svart på vitt att det här kommer att fortsätta och att det är fråga om en kort tid till dess vi får besked om framtiden för det här viktiga projektet.

Man är särskilt hårt drabbad i det här området. Staten äger och ansvarar för en stor del av marken där den här myggan produceras. Därför tycker jag att det är viktigt att se att staten även fortsättningsvis har ett jätteviktigt ansvar för att det här blir till.

Nu har det varit något av ett tomrum i väntan på besked. Det hela har bollats mellan olika instanser, kommuner och regionförbund. Man säger att man inte har medlen, och man är beroende av att stödet från staten kommer. Det är bra att det kommer klart besked nu från miljöministerns egen mun. Det tackar jag för och det tackar de boende för.

Det är uppemot 10 000 människor som bor i området och som drabbas varje år, utom de år som är torrår. Det här är alltså ingenting som är tillfälligt, utan de boende drabbas återkommande.

Som har påpekats här tidigare är detta också förödande för det lokala näringslivet. Men framför allt är det oerhört tufft för de boende, inte minst för barnen. När jag var där uppe fick jag flera vittnesbörd om barn som far illa.

Det är bra att debatten klargör att myggbekämpningsprojektet ska fortgå. Men det vore bra med mer precisering: Kommer det här innan vårriksdagen är slut, eller kommer det i början på hösten?

Senast i förra veckan kom ett besked när det gäller Naturvårdsverket. Verket har köpt in en stort landområde bredvid Fängsjön, alldeles intill samhället Österfärnebo. Alla markägare säger ja; de vill ha myggbekämpningen. Men nu har staten köpt marken, och då kom direkt beskedet att man säger nej. Om markägaren, staten, säger nej blir det ingenting. Det här området ligger precis i anslutning till campingen, och det hela kommer att drabba de boende ohyggligt hårt. Om det blir torrår är det ingen fara, men annars är det någonting som kommer att drabba de boende i Österfärnebo starkt.

Jag vill upplysa om att Naturvårdsverket tycks ha en egen kampanj mot att man ska använda det här naturliga bekämpningsmedlet i områden som man äger. Vad tycker miljöministern om det?

Prot. 2008/09:115

11 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 23 SOLVEIG ZANDER (c):

Herr talman! Jag uppskattar miljöministerns positiva attityd i den här frågan. Om jag förstod det hela rätt sade ministern: Jag är övertygad om att man kan hitta den lösning som behövs.

Jag uppfattar det som en positiv antydning om vad resultatet kommer att bli.

Jag vet att det här också förekommer på flera andra ställen i landet, inte på så många men på ett par ställen. Min undran är då: Blir det här ett generellt beslut som kommer att gälla för övriga delar av Sverige som också har de här behoven eller kommer man att få ett beslut för varje område? Jag antar att det kan ha betydelse framöver.

Min fråga till ministern är: När man får det här beslutet, kommer det då att bli ett beslut som gäller för en tid framöver? Eller kommer det att bli en tidsbegränsning så att det kommer att gälla i några år? Då kommer problemet tillbaka om fem år, om det är den tidsperioden som gäller. Blir det här ett generellt beslut för övriga delar av landet? Är det ett generellt beslut för avsevärd tid för Hebys och södra Dalälvens del?

Anf. 24 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Jag tror att jag egentligen har svarat på alla frågor som har ställts i debatten. Jag vill påminna om att jag har gett besked om att medel finns för det här året och att Regeringskansliet bereder frågan om medel för nästa år. Vi har också tidigare gett besked om att vi kommer att kalla till ett nytt möte i höst för att följa upp beslutet. Nu är det viktigt att se till att alla de aktörer som är inblandade drar åt samma håll. Det kommer vi att kunna göra i särskilda möten.

Det är därför jag tycker att jag redan har svarat på den fråga som Mikael Oscarsson tog upp om Naturvårdsverket. Jag kan inte föregripa deras bedömning, men jag konstaterar att reservatsbildning inte behöver vara något hinder för myggbekämpning. Där kan länsstyrelsen ge dispens. Vi har hela tiden haft kontakt med Naturvårdsverket i ärendet. Skulle det visa sig att Naturvårdsverket är den part som lägger hinder i vägen är jag också beredd att kalla dem till oss på nytt för att höra efter hur frågan om reservatsbildning och bekämpning har hanterats och beretts och på vilket sätt de är beredda att bidra till en lösning av frågan.

Jag vill också säga att de kommuner och landsting som är berörda av detta verkligen har gjort många bra insatser. Deras insatser kommer att vara viktiga också i fortsättningen. Även om vi kommer att lämna besked om vad som ska gälla för nästa år vill jag inte ta bort ansvaret från kommuner och länsstyrelser. Ett lokalt och regionalt ansvar kommer också fortsättningsvis att behövas i de här frågorna i det här området och i andra områden. Jag tror att det finns en bra grund för det.

Jag är övertygad om att Kemikalieinspektionen kan fatta snabba tillståndsbeslut. Jag är också beredd att följa upp att det verkligen sker.

Anf. 25 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Tack för en viktig debatt, Andreas Carlgren! Jag tror att den har gett en hel del viktiga svar så att ortsbefolkningen runt nedre Dalälven, de 10 000 boende, kan se fram emot att alliansregeringen kommer att ordna detta och att besked kommer.

Jag blir dock lite orolig när ministern talar om att det ska bli ett möte i höst. En icke okänd ledare sade att saker kan dras i långbänk. Thorbjörn Fälldin fällde uttrycket. Låt oss tro att det inte blir någon långbänk av detta utan att det blir ett besked som kommer i god tid och som gör att de ansvariga kan fortsätta att arbeta med kraft för det här viktiga projektet och hjälpa de boende mot den olidliga myggplågan som förstör för de boende och för näringslivet och som helt enkelt gör det omöjligt att vistas där.

När jag var i området i torsdags berättade man om en dag med de här problemen. Solen skiner, man går ut och stänger dörren snabbt därför att man möts av en enorm myggsvärm. Man springer ut till bilen och ser att området är helt tomt på folk. Några mil därifrån finns det däremot människor på badplatser och annat. De boende kan helt enkelt inte vara kvar i området.

Nu kommer de här viktiga beskeden. Vi hoppas att vi kan växla in de vackra orden till ett snabbt besked i början av hösten så att myggbekämpningsprojektet kan fortgå. Jag tror att det är viktigt att slå fast att forskningsdelen också får finnas kvar i framtiden.

Anf. 26 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Jag vill också tacka för debatten. Jag tycker att det är bra när oklarheter reds ut. Jag tycker också att det är bra att de kommer att kunna redas ut på andra håll så att det blir klart och tydligt att regeringen sannerligen inte tänker sätta upp hinder i frågan. Jag tycker tvärtom att det är en helt otillständig massförekomst av myggor som människor inte ska acceptera. Det är därför jag är angelägen om att bekämpningen av myggor kan fortsätta också i framtiden. Jag är den sista att ligga på frågor i allmänhet, och jag tänker inte heller ligga på den här frågan. Det är självklart att beskeden kommer så snabbt de finns att leverera. Därför är jag, precis som jag började med att säga, övertygad om att vi kommer att hitta en bra lösning på de problem som finns när det gäller myggbekämpningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2008/09:478 om stödet till ensamstående föräldrar

Anf. 27 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Matilda Ernkrans har frågat mig när jag avser att ta initiativ till att stödet till ensamstående föräldrar i form av särskild föräldrapenning förbättras.

Ensamstående föräldrars situation ser olika ut, och det kan finnas behov av hjälp och stöd när föräldrarna av olika anledningar inte kan ta hand om sina barn. Det finns flera sätt att stödja ensamförälderhushållen, och stödet inom familjepolitiken till ensamstående föräldrar har byggts ut under åren. Som exempel kan nämnas att de tio så kallade pappadagarna inom den tillfälliga föräldrapenningen kan tas ut av annan än fadern i vissa situationer.

Jag har ett flertal gånger i riksdagen redogjort för att ensamstående föräldrars situation är en fråga som är mycket angelägen i regeringens arbete, och jag anser att denna grupp behöver stöd i vissa situationer. Det är därför viktigt att en ensamstående förälder som till exempel blir sjuk och därför inte kan ta hand om sitt barn inte ska hamna i en sämre situation än i en familj där det finns två föräldrar.

Regeringen kommer därför, precis som Matilda Ernkrans skriver i sin interpellation, att under våren 2009 återkomma med ett förslag som stödjer ensamstående föräldrar i vissa situationer. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Anf. 28 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! I december fattades beslut här i kammaren om budgeten för 2009. Det var en borgerlig regering som hade lagt fram budgeten, och det var en borgerlig majoritet i den här kammaren som fattade beslutet. I december hade 50 000 människor varslogs. Vi kunde konstatera att vi var inne i en jobbkris. Trots detta lämnade den borgerliga regeringen ett tomt blad när det gällde den ekonomiska familjepolitiken. Då, och än mer nu, hade Sverige och Sveriges barnfamiljer behövt en ambitiös familjepolitik som investerade Sverige ur jobbkrisen. Barn växer, Göran Hägglund, och behöver nya kläder och skor även under en jobbkris. Men i december månad lämnade den borgerliga regeringen med Göran Hägglund i spetsen ett tomt blad när det gällde den ekonomiska familjepolitiken.

Jag frågar mig: Hur kommer det sig att ni klarar av att sänka ersättningen inom de familjepolitiska stöden men inte att stödja barnfamiljers konsumtion genom exempelvis höjda barnbidrag som ett sätt att komma igenom jobbkrisen? Hur kommer det sig att ni klarar av att skapa Nordens sämsta a-kassa som tvingar familjer och barn från hus och hem i arbetslöshet? Det här klarade ni av innan och oberoende av finanskrisen, men ni klarar inte av att rädda jobben i välfärden – barnskötarna, förskollärarna, fritidspedagogerna och lärarna.

Och hur kommer det sig att ni klarar av att låna 15 miljarder till skattesänkningar för redan välbeställda men inte att genomföra det enda lilla pennstreck som fanns på det här tomma arket, nämligen ert löfte om att införa en särskild föräldrapenning för ensamföräldrar? Om man blir sjuk under sin föräldradighet skulle man ha möjlighet att lämna över sina föräldradagar till någon annan som vårdar barnet i ens ställe.

Inte ens detta enda lilla pennstreck, detta löfte, som jag är mycket glad över att det fanns eftersom det i alla fall gav någon form av besked, klarade man av att genomföra. Statsrådet Hägglund säger nu här att det håller på att beredas i Regeringskansliet. Ni har inte aviserat någonting om när det här kommer till riksdagens kammare. Det finns inte ens en departementsskrivelse framtagen, vilket är brukligt innan man levererar en proposition till den här kammaren – för jag antar att det är den här kammaren som ska ta beslutet om en särskild föräldrapenning.

Nu är vi inne i maj månad. Jag undrar: Hur länge ska ensamföräldrarna behöva vänta på att ni genomför detta enda lilla löfte inom den ekonomiska familjepolitiken?

Herr talman! Matilda Ernkrans fråga till mig i interpellationen handlar om när vi skulle komma med förslag i det här avseendet. ”När avser socialministern att ta initiativ till att stödet till ensamstående föräldrar i form av särskild föräldrapenning förbättras?” var frågan.

Mitt svar har varit att vi kommer att lägga ett förslag under våren som riksdagen ska ta ställning till och som kommer att träda i kraft den 1 januari 2010. Det beslutet gäller självfallet.

Matilda Ernkrans gör en beskrivning av tiden som har gått sedan december förra året som naturligtvis är ytterligt selektiv. Matilda Ernkrans torde veta att hela världen har drabbats av en kris som tillhör det ovanliga slaget, tack och lov, men som också naturligtvis slår hårt mot ett litet, exportberoende land som Sverige. Det drabbar vårt land i många olika avseenden, och vi har en tung tid framför oss. Vi vet inte hur länge den kommer att vara eller hur djup den blir.

Likafullt är det så att regeringen i höstens budget föreslog en lång rad förbättringar på välfärdens område. Vi har presenterat förslag som innebär att vi har en rejält expansiv budget i år, kanske den mest expansiva inom OECD-området.

Det här vet Matilda Ernkrans. Den fråga som hon ställde i sin interpellation handlade om när jag kommer att ta initiativ. Initiativet har tagits. Inom kort kommer en proposition att överlämnas till riksdagen, och sköter riksdagen sitt kommer detta att vara genomfört den 1 januari 2010.

Anf. 30 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! Det känns om inte betryggande så i alla fall skönt att få beslutet av ansvarigt statsråd Göran Hägglund att han tänker lämna en proposition till riksdagens bord när det gäller den särskilda föräldrapenningen. Vi som har väntat på den här propositionen ända sedan i höstas när det var det man aviserade i budgetpropositionen väntar väl lite till och ser om det kommer ut något den här gången från Regeringskansliet.

Det jag kan känna mig lite frågande inför är som sagt att det inte ens finns en departementsskrivelse i den här frågan ännu. Ändå hävdar ministern att den här propositionen kommer att hinna läggas på riksdagens bord. Vi är inne på mitten av maj redan nu, men man kanske kan trolla med knäna från regeringens sida.

Faktum kvarstår ändå att ni under december månad när 50 000 människor hade varslats och vi var inne i en djup jobbkris valde att lämna ett tomt blad när det gäller den ekonomiska familjepolitiken. Det finns ju ganska många områden där som skulle hjälpa Sverige att ta sig ur den här jobbkrisen och inte minst se till så att familjer med barn kunde konsumera mer, vilket kanske är att föredra om man är inne i en kris där man inte får exportera lika mycket som tidigare. Då kanske det skulle vara att föredra att stimulera den inhemska konsumtionen, exempelvis med ett höjt barnbidrag som vi socialdemokrater tycker kunde vara lämpligt eller ett höjt underhållsstöd för ensamstående med barn eller andra delar som vi faktiskt vet går rakt ut i konsumtion. För som jag sade i mitt tidigare inlägg: Barn växer och behöver nya kläder och skor även under en jobbkris.

Men den borgerliga regeringen valde annorlunda. Jag vill hävda att ni valde att slarva bort högkonjunkturen och slösa bort våra gemensamma

pengar på skattesänkningar till redan välbeställda. Nu är det en jobbkris som spiller över i välfärden. Lärare sägs upp i detta nu. Barnen får betala krisen medan skattepengarna bränner i redan välbeställdas fickor.

Jag kan tycka att en debatt som handlar om en särskild föräldrapenning för ensamföräldrar faktiskt kan vidgas till att prata lite mer om familjepolitiken i stort, för jag är fullständigt övertygad om att just ensamföräldrar som statsrådet Hägglund pratar så fint om på regeringens hemsida hade behövt en ambitiös familjepolitik med insikt om det som jag sagt tidigare om att ungar också växer under en jobbkris.

Men som sagt: De får vänta på det enda lilla som den borgerliga regeringen lovade, nämligen den särskilda föräldrapenningen, och jag väntar med dem.

Anf. 31 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Efter den här utläggningen är det klart att man frågar sig: Löste Socialdemokraterna det här problemet under den tid som de själva satt i regeringsställning? Svaret på den frågan är nej, man gjorde inte det.

Vi har ett underlag. Vi behöver alltså ingen extra departementsskrivelse, utan här finns den gamla Föräldraförsäkringsutredningens förslag som vi har som en grund. Den kommer att användas som en grund, som sagt var, men behöver förändras på en del punkter. Vi kommer med ett förslag som kommer att innebära en proposition inom några veckor till riksdagen, och riksdagen kommer att kunna ta ställning.

Det är rätt som Matilda Ernkrans säger att det säkert vore populärt hos många barnfamiljer om regeringen, utöver att en vanlig småbarnsfamilj har fått skattesänkningar på kanske 3 000 kronor per månad, gjorde ytterligare saker där. Men det handlar naturligtvis om att ta ansvar i en svår ekonomisk situation. Därför vore det oklokt, som jag ser det, att nu lova till exempel stora barnbidragshöjningar eller andra reformer som innebär att man enbart späder på konsumtionen.

Vi måste ta ansvar i en svår tid så att Sverige håller genom hela den här krisen som vi ännu inte kan bedöma djupet av eller långvarigheten i. Vi måste ta ansvar. Det går inte att bara sprätta över pengar på ett oöverlagat sätt.

Vi har identifierat ett problem som drabbar en del ensamstående föräldrar. Det problemet har vi arbetat fram en lösning på. Riksdagen kommer inom kort att få ta ställning till detta.

Anf. 32 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att det som sagt är glädjande med beskedet att det kommer en proposition inom kort till riksdagen när det gäller särskild föräldrapenning, men jag kan också konstatera att vi har lite olika inriktning och syn på vilket som är det bästa sättet att ta sig genom den här jobbkrisen. Jag är fullständigt övertygad om att barnen inte ska få betala krisen.

Därför är jag mycket stolt och glad över Socialdemokraterna, som dels klarar av att göra riktiga och viktiga satsningar på en modern och ambitiös familjepolitik som innefattar höjda barnbidrag, särskild föräldrapenning och höjda underhållsstöd för att nämna några åtgärder, dels har en insikt om att det är nu det handlar om att rädda jobben i välfärden.

Varför ska vi spå på arbetslösheten ytterligare i den jobbkris som vi redan har? Nu är det en riktig och viktig ekonomisk politik att faktiskt rädda jobben i välfärden, att se till så att vi kan behålla lärare, förskollärare och fritidspedagoger ute i våra förskolor och skolor – att se till att inte barnen får betala krisen, som de inte har skapat själva.

Men den borgerliga regeringen med statsrådet Hägglund i spetsen försöker sig på en annan ordning, nämligen att låtsas som om vi räddar Sverige genom att vara passiva och sitta med armarna i kors. Jag är fullständigt övertygad om att passivitet innebär att riskera vår välfärd och slösa bort framtida skattepengar. Och jag är fullständigt övertygad om att Sveriges barnfamiljer – Sveriges barn – behöver en ambitiös familjepolitik. De behöver en politik där vi investerar Sverige ur den här jobbkrisen. Det är deras framtid vi pratar om.

Anf. 33 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Först vill jag hålla med Matilda Ernkrans: Vi har olika inriktning och syn. Till vår syn och vår inriktning hör att vi inte ska låna upp stora pengar för att genomföra reformer som vi inte vet om vi klarar av. Vi befinner oss i en situation som är ytterligt allvarig för vårt land, där ofinansierade utgifter på mångmiljardnivå kommer att behöva betalas av våra barn och barnbarn, och det är en linje som jag inte företräder.

Jag tror att det är klokt att vara ansvarsfull och att se till så att vi kan rida ut hela den här krisen, oavsett hur lång den blir.

Jag tror att Matilda Ernkrans i kammaren i det här senaste inlägget företräder en linje som inte hade varit Socialdemokraternas om ni hade varit i regeringsställning. Om vi ser på ert record när det gällde hur man hanterade krisen under andra halvan av 90-talet ser vi att det inte var den linjen som Matilda Ernkrans företräder. Då handlade det om stora besparingar i transfereringssystemen och rejäla nedskärningar för att få inkomster och utgifter att gå ihop. Det som Matilda Ernkrans förespeglar den som eventuellt läser protokollet är någonting annat än det som skulle vara Socialdemokraternas linje i regeringsställning.

Vi tar ansvar, herr talman. I det ansvarstagandet ingår att genomföra nödvändiga reformer. Till de reformerna hör en förändring av föräldraförsäkringen så att vi förbättrar skyddet för ensamstående föräldrar som blir sjuka.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2008/09:483 om kulturarbetarnas arbetsvillkor

Anf. 34 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Nikos Papadopoulos har frågat arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin om han avser att ta några initiativ för att förbättra kulturarbetarnas villkor på arbetsmarknaden. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Nikos Papadopoulos tar sin utgångspunkt i den rådande lågkonjunkturen i Sverige och världen. Den situation vi ser är dramatisk och ytterst

Prot. 2008/09:115

11 maj

*Svar på
interpellationer*

allvarlig, och den avspeglar sig naturligtvis också på kulturarbetsmarknaden. Efter ett antal år med kraftigt växande sysselsättning och minskad arbetslöshet kommer nu en rejäl svacka. Det bekräftades också vid ett informationsmöte jag hade med Arbetsförmedlingen Kultur tidigare i år. Sammantaget tror jag att Nikos Papadopoulos och jag gör samma omvärldsanalys.

När Nikos Papadopoulos däremot hävdar att regeringen "helt saknar engagemang för kulturarbetarnas villkor" blir jag minst sagt förvånad.

Min tydliga ambition har varit och är återkommande att verka för att vidga konstnärernas arbetsmarknad. I det arbetet utgör till exempel samarbetet mellan närings-, regional tillväxt- och kulturpolitiken ett viktigt inslag som etablerats med målsättningen att utveckla och lyfta fram de kulturella och kreativa näringarnas potential. Vidare kan jag påminna Nikos Papadopoulos om den kraftfulla och tydliga satsningen på dans- och musikallianser där regeringen avsatt ytterligare 30 miljoner kronor årligen. Som ett tredje exempel vill jag lyfta fram den viktiga satsningen på Skapande skola, där Statens kulturråd årligen fördelar 55 miljoner kronor. Och som regeringen skriver i 2009 års budgetproposition: Ambitionen är att satsningen successivt ska omfatta alla elever i grundskolan.

Den långsiktiga samverkan mellan skolan och kulturlivet som Skapande skola innebär gynnar naturligtvis i första hand barnen, men de 55 miljoner kronor som varje år tillförs leder också till en vidgad arbetsmarknad med nya uppdrag och arbetstillfällen för konstnärer och kulturskapare.

I det sammanhanget vill jag passa på att, till skillnad från Nikos Papadopoulos, berömma Stockholms stad för den strategiska plan för barn- och ungdomskultur som fullmäktige nyligen fattat beslut om. Den ger klara besked om betydelsen av området och lyfter fram kultur och estetik som en integrerad del av lärandet. Att staden dessutom satsar nära 3,5 miljoner kronor i en kultur-och-skola-sajt för att underlätta mötet mellan skolorna och kulturlivet är mycket positivt.

I Konstnärsnämndens färskas och viktiga undersökning *Konstnärernas inkomster* konstateras bland annat, som Nikos Papadopoulos refererat, att trots att en stor del av konstnärskollektivet är låginkomsttagare så är bidragsmottagandet inte större än för befolkningen i stort, med undantag för arbetslöshetsersättningen. Jag anser att resultatet bekräftar min ambition att verka för att konstnärers beroende av generella stödsystem ska minskas och i stället ersättas av bättre och utvidgade möjligheter att leva av sitt arbete och konstnärskap genom en breddad arbetsmarknad och ökad efterfrågan på konstnärliga verk och prestationer.

Om drygt en vecka kommer hela Kultursverige att ha lämnat sina remissvar på Kulturutredningen. Jag ser med stor förväntan och ödmjukhet fram emot alla de idéer och synpunkter som med engagemang och insikt formats hos var och en av dessa remissinstanser. Jag är också helt säker på att villkoren för det konstnärliga skapandet kommer att utgöra en viktig och betydelsefull del både i de lämnade synpunkterna och i regeringens fortsatta arbete.

Anf. 35 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka kulturministern för svaret. Jag hade visserligen ställt min interpellation till arbetsmarknadsministern

eftersom min fråga gäller kulturarbetarnas villkor på arbetsmarknaden, men jag debatterar självklart lika gärna kulturarbetarnas svårigheter att få jobb och att kunna behålla jobbet med kulturministern. Misslyckandet med jobbpolitiken är ju hela den moderatledda regeringens ansvar.

Herr talman! Jag skriver i min interpellation att regeringen gärna talar vackert om kultur men helt saknar engagemang för kulturarbetarnas villkor, något som kulturministern av förklarliga skäl inte tycker om, men jag står för det. Jag håller fast vid att regeringen pratar mycket väl och gör väldigt lite. Regeringen har faktiskt ansvar både för den politik man bedriver och för den politik man låter bli att bedriva.

Interpellationssvaret innehåller många vackra ord, men i övrigt skyl- ler kulturministern precis som alla hennes borgerliga ministerkolleger jobbkrisen helt på övriga världen. Det har vi hört tidigare, herr talman, från socialminister Göran Haggglund, som också på samma sätt skylldes på omvärlden för krisen.

Socialdemokraterna har aldrig beskyllt regeringen för den internationella ekonomiska krisen. Det vi beskyller regeringen för är den passivitet som gör att många i onödan blir arbetslösa eller tvingas gå med socialbidrag.

Herr talman! Verkligheten visar tyvärr alltför tydligt att regeringens så kallade jobblinje har varit innehållslös även gentemot kulturarbetarna. Arbetslösheten har i den gruppen ökat med 30 procent på ett år. De kulturellt yrkesverksamma har fått det klart sämre sedan den borgerliga regeringen tillträdde. Jag efterlyser i min interpellation insatser som stärker de kulturellt yrkesverksamma.

Kulturministern talar i sitt svar om behovet av att bredda arbetsmarknaden och öka efterfrågan på konstnärliga verk och prestationer. Det kan låta bra, men jag vore tacksam om kulturministern ville utveckla vems ansvar detta är och hur det ska gå till. Eller ska jag tolka det så att ministern tycker att kulturarbetarna anpassar sig för dåligt till marknadens krav?

Herr talman! Som riksdagsledamot för Stockholm och ledamot i kulturutskottet måste jag säga att det känns lite futtigt när kulturministern lyfter fram Stockholms stads 3,5 miljoner kronor till en kultur-och-skolasajt som en viktig satsning när verkligheten är att kulturen i Stockholm under dessa två år har utsatts för kraftiga nedskärningar som drabbat barn och ungdomar.

Jag vill därför fråga kulturministern om hon avser att ta några initiativ för att förbättra kulturarbetarnas villkor på arbetsmarknaden.

Anf. 36 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag tackar Nikos Papadopoulos. Den här debatten brukar vi ha ungefär en gång i halvåret i samband med att Kulturarbetsförmedlingen kommer med nya rapporter.

Två erkännanden kunde jag höra, dels att vi talar vackert om kulturen, och det är vackert så, för det erkännandet har vi inte riktigt fått tidigare, dels, vilket jag kanske har saknat, ett erkännande från Socialdemokraterna att det faktiskt inte är regeringen som ligger bakom den ekonomiska krisen i Sverige. När man lyssnar på Socialdemokraterna kan det ibland låta så.

Jag tänker i denna diskussion försöka hålla mig till det som vi från regeringens sida gör och inte gå in så mycket på Stockholms stad; det är trots allt ett sidospår, även om jag är glad över det som sker där, liksom i Nacka, Sollentuna och flera andra moderatledda kommuner.

När det sägs att ingenting sker blir jag, som jag sade tidigare, väldigt, väldigt förvånad. Man kan fråga sig vad som egentligen menas. Ökade satsningar måste väl handla om pengar, och det är någonting som regeringen har satsat – ett par hundra miljoner kronor under den tid som regeringen haft makten sedan 2006. Dessutom har vi naturligtvis ett intressant samspel med andra politikområden för att öka möjligheterna för kulturskapare att få arbete. Jag återkommer till det.

Hur ser situationen ut nu? Vi vet alla att det är en svår arbetsmarknad. Det gäller för alla, visst är det så. Om vi tittar på den rapport som Kulturarbetsförmedlingen har tagit fram kan vi förvisso konstatera att i mars 2009 har antalet arbetslösa kulturskapare ökat till drygt 2 000 personer, och man befarar att den ökningen kanske kommer att uppgå till närmare 3 000 vid årets slut. Det är illa nog.

Inte desto mindre är det en lägre arbetslöshet bland kulturskapare nu än det var under 2003, 2004, 2005. Om Nikos Papadopoulos inte tror mig kan jag ta fram statistik som visar att det faktiskt förhåller sig på det sättet. Det var värre 2003, 2004, 2005. Det har kommit till rätt många nya jobb. Att den världsomfattande kris som vi befinner oss i naturligtvis även drabbar verksamma på kulturområdet är inte märkligt. Det beror inte minst på att människor är försiktigare, vilket innebär att de kanske unnar sig mindre kultur, liksom en del annat, än tidigare.

Låt mig lyfta fram en del av det som vi faktiskt gör från regeringens sida. Jag nämnde tidigare Skapande skola. Vår ambition är att bygga ut den i hela grundskolan. Det handlar i första hand naturligtvis om barnen och deras möjlighet att få ta del av kultur, men i lika hög grad finns på andra sidan av den satsningen kulturskaparna. Jag har besökt 13 kommuner och mött filmare, dansare, dramapedagoger och konstnärer som fått arbete i skolan och därmed nya möjligheter att verka; säkert har de också fått nya kontaktytor. Det är alldeles utmärkt.

I Kulturarbetsförmedlingens rapport såg jag att jobb- och utvecklingsgarantin vad gäller kulturskapare gått upp med 60 procent och nystartsjobben med 68 procent. Att vi dessutom värnar upphovsrätten är betydelsefullt för kulturskaparnas villkor. Den illegala nedladdningen har varit ett stort hot mot kulturen. Vi kan konstatera att trafiken bland annat hos Telia gått ned med 40 procent. Jag återkommer till en del av frågorna i mitt nästa inlägg.

Anf. 37 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag respekterar kulturministern och tror på hennes faktauppgifter. Jag tror också att kulturministern arbetar hårt för kulturen, men sanningen är att resultatet blir för litet.

Om vi tar Skapande skola som exempel vill jag säga att den satsningen är bra, men det är en för fattig insats. Regeringen har satsat på grundskolans högstadium. Vi socialdemokrater vill satsa på alla barn i hela

grundskolan och till och med i förskolan. Där vill vi satsa över 100 miljoner kronor.

Det är tydligt, herr talman, att regeringen behöver hjälp för att kunna skapa fler jobb. Jag kan bjuda på några förslag som vi har i den socialdemokratiska vårmotionen. Vi vet att behovet av renoveringar och ombyggnationer av kulturhistoriskt värdefulla byggnader är stort. Samtidigt är arbetslösheten inom bygg- och kultursektorerna hög. På samma sätt som vi vill uppmuntra privatpersoner och fastighetsägare att tidigare lägga renoveringar och ombyggnationer av småhus och bostadsrätter vill vi stimulera nödvändiga renoveringar av kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Vi föreslår därför att ett kultur-ROT-avdrag införs mellan den 1 juni och 30 december 2010. För 2009 innebär det ungefär 90 miljoner i tilläggsbudgeten och för 2010 ungefär 175 miljoner. Kultur-ROT:en skulle alltså ge 800 jobb under 2009 och 1 500 jobb under 2010.

Samtidigt vill vi, herr talman, satsa på kulturallianserna. Jag måste erkänna att kulturministern har satsat på dem, vilket är mycket bra, men vi vill satsa lite mer. Nu har vi tre allianser – musik, dans och teater – och det är bra. Vi vill ge yrkesverksamma kulturarbetare möjlighet att bli anställda av konstnärsallianser. Därför föreslår vi att anslaget till allianserna utökas permanent till 50 procent från juli 2009, vilket innebär en satsning på 15 miljoner kronor på tilläggsbudgeten. I storleksordningen 145 personer kunde därmed få jobb.

Vi har även det accessarbete som den socialdemokratiska regeringen införde för några år sedan, men 2009 vill den moderatledda regeringen avskaffa det. Det tycker vi är synd, för det skulle ge arbete till många akademiker inom detta område. På så sätt kunde samlingar och föremål lyftas fram och bli tillgängliga för allmänheten. Om vi behåller accessarbetet, som vi vill satsa 100 miljoner på 2009–2011, skulle det innebära totalt 300 miljoner kronor, vilket i sin tur skulle ge ungefär 330 nya arbeten inom kulturområdet.

Anf. 38 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Det är roligt när Nikos Papadopoulos och jag träffas. Nu fick jag ännu ett erkännande av att jag jobbar hårt. Det gillar jag att höra. Nikos Papadopoulos vet att vi gillar varandra.

Jag hörde återigen en del förslag. Jag känner naturligtvis igen dem. Vi kan väl uppehålla oss lite grann vid Skapande skola. Jag vet att Socialdemokraterna i sitt förslag inte kallar sin barnsatsning för detta. De talar bara om 100 miljoner och att det ska omfatta alla, inklusive förskolan. Men jag har noterat att Socialdemokraterna i sin oppositionsroll har tyckt att det som vi har satsat har inneburit för lite per elev. Det har handlat om runt 175–200 kronor per elev i högstadiet. Jag kan bara tala om att det inte blir mer per elev med den satsning som Socialdemokraterna gör. 100 miljoner är en fördubbling, men det omfattar då oändligt många fler elever.

Det är intressant att ni kritiserar regeringen. Ni hade makten i tolv år innan vi tillträdde 2006. Var fanns den berömda satsningen då? Det hände ingenting. Det tillsattes visserligen en barnkulturutredning under Socialdemokraternas tid. Men i övrigt hände ingenting. Man hade ett temaår, en kampanj. Om man ska åstadkomma någonting måste man ha

långsiktiga satsningar och ett långsiktigt tänk, inte bara irrbloss eller fanfarer. Skapande skola *är* en långsiktig satsning.

Bland de övriga förslagen fanns ett som gällde ROT-avdraget för reparationer och om- och tillbyggnad, som vi har infört och som har givit mycket jobb, inte minst inom hantverkssektorn. Nu har jag förstått att Socialdemokraterna tycker att det här ska omfatta även kulturbyggnader av annat slag. Det finns rätt många kulturbyggnader under statligt hägn. Menar Nikos Papadopoulos att vi i så fall ska ge ROT-avdrag till oss själva, att pengarna ska snurra runt på något sätt? Vi har omfattande behov av underhåll och renoveringar efter att Socialdemokraterna, måste jag säga, dessvärre inte riktigt har skött det uppdraget. Det gäller Operan och Nationalmuseum, för att ta två näraliggande exempel. Den eventuella notan för Nationalmuseum med hyror och annat börjar uppgå till miljarderna.

Jag ska också försvara det som man gör på Kulturarbetsförmedlingen. Det intressanta är att man inte bara noterar antalet arbetssökande. Man är i allra högsta grad aktiv också ute på fältet, till exempel med bildbanker som har byggts upp och som också har engagerat intressenter utanför Sverige. Man hade närmare 5 000 besökare under förra året. Det handlar även om kultur- och nöjesbanken. Man gör uppsökande besök ute hos företag, framför allt mindre företag, och har fått fram väldigt många nya jobb, intressant nog.

Själv deltar jag parallellt med denna debatt i dag i en heldag på Dramaten om kultur och hälsa som visar vilken betydelse kulturen kan ha vid rehabiliteringen i sjuk- och hälsovårdsarbetet. Även här finns en växande möjlighet, skulle jag vilja säga, för kulturskapare att få utrymme för sina olika konstformer, inte minst inom dansen och naturligtvis också inom skapande måleri, annan konst och mycket annat – musiken är självklar. Jag tycker trots allt att det händer en hel del.

Anf. 39 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Herr talman! Jag förstår att kulturministern är stolt över Kulturbryggan i skolan, som vi kallar den, om vi ska vara konkreta. Jag sade att vi tycker att det är lite för lite. Vi vill ha det i sin helhet. Det är få personer som får nytta av dessa pengar. Fler kulturarbetare ska arbeta för detta.

Självklart är både regeringen och vi socialdemokrater väldigt måna om jobben. Jobben ska försvaras. Vi vill att Sverige ska vara ett dynamiskt och kreativt samhälle. Det skapar möjligheter för oss att växa och utvecklas som individer. Men det gynnar också Sverige ekonomiskt. Sveriges välstånd vilar på att vi förmår producera varor och tjänster som är bättre än det som andra länder producerar, till exempel teater, film och så vidare.

Därför vill vi skapa bättre förutsättningar för de kreativa näringarna. Vi vill att de kreativa näringarna ska ha samma möjligheter till finansiering och investeringar från näringslivsfrämjande myndigheter som den konventionella industrin. Det ska inte vara svårare för ett svenskt musikbolag att få krediter eller företagsrådgivning från Almi. Det ska vara som för vanliga andra svenska bolag.

Herr talman! I spåren av jobbkrisen ser vi nu hur arbetslösheten ökar snabbt bland kulturarbetarna. Samtidigt finns det många företagare som

drar bort sponsringen direkt när de har dålig ekonomi. Kulturen får då inga pengar.

Jag ska fatta mig kort. Det kan handla om renoveringar av Sveriges kulturarv, men också om att tillgängliggöra kulturarvet för fler, till exempel genom att låta fler arkiv och samlingar digitaliseras och komma ut på Internet. Genom att tidigarelägga dessa investeringar pressas kostnader, och utväxlingen blir hög för varje satsad krona. Det är således både en effektiv kulturpolitik och en konjunkturpolitik.

Anf. 40 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Nu när jag har sista repliken ska jag inte göra som en del i den förra regeringen gjorde och gå till frontalangrepp när Nikos Papadopoulos inte har någon replikrätt.

Jag ska gå in lite på det som Nikos Papadopoulos tog upp här nyss. Att värna jobben – självklart, det gör vi också. Att vi har en svår situation är vi båda medvetna om. Det är inte så att man kan trola fram jobben. Men jobben för somliga är också beroende av att människor har pengar kvar i plånboken. Då är vi inne på hur mycket man får behålla efter skatt för det som man själv vill satsa på. Socialdemokraterna har vissa problem med sina samarbetspartner, Miljöpartiet och framför allt Vänsterpartiet, som inte har accepterat de skattesänkningar som den här regeringen har infört och som betyder väldigt mycket, inte minst för låg- och medelinkomsttagare. Vi vet att kulturen till största delen, närmare tre fjärdedelar, finansieras av det som vi själva betalar ur våra egna plånböcker.

Att döma av vad jag kan nyss kunde lyssna till bekräftar Nikos Papadopoulos trots allt att vi har en god kultur- och näringspolitik, inte minst när det handlar om den kreativa sektorns möjligheter.

En kort upprepning: Till skapande skolor, allianserna och mycket av det andra som sker kan vi också lägga höjningen av utställningsersättningen den 1 januari, som betyder mycket för konstnärerna. Visningsersättningen höjs också.

Vi var inne på access. Det är ett utmärkt förslag, som vi också stödde när vi satt i opposition. Vi förlängde dessutom detta med ytterligare två år och 100 miljoner kronor. Det pågår fortfarande under detta år.

Det betyder väldigt mycket att vi värnar upphovsrätten. Det är viktigt att Nikos Papadopoulos parti tar en rejäl diskussion med Vänsterpartiet, som inte riktigt har samma uppfattning i den frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Skatteutskottets betänkanden

2008/09:SkU31 Beskattning av ersättningar till ledamöter av Europaparlamentet och viss personal vid Europaskolorna

2008/09:SkU32 Skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder

Prot. 2008/09:115

11 maj

Svar på

interpellationer

Civilutskottets betänkanden
2008/09:CU23 Ny kommissionslag
2008/09:CU27 Ökade möjligheter till fastighetsbestämning, m.m.

Prot. 2008/09:115
11 maj

Socialutskottets betänkande
2008/09:SoU19 Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2008/09:AU10 Ändringar i arbetslöshetsförsäkringen

Justitieutskottets betänkande
2008/09:JuU17 Straffet för mord m.m.

Utrikesutskottets betänkande
2008/09:UU16 Internationella frågor om hållbar utveckling och miljö

9 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 8 maj

2008/09:495 Framtiden för kriminalvårdsanstalten Viskan

av *Hans Stenberg* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:496 Statlig verksamhet i Ånge

av *Hans Stenberg* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:497 Helikopterenhet till Afghanistan

av *Allan Widman* (fp)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 maj.

10 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 8 maj

2008/09:864 Kurderns situation i Turkiet

av *Amineh Kakabaveh* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:865 Kinesiska påtryckningar i fallet Adil Hakimjan

av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Prot. 2008/09:115
11 maj

2008/09:867 Hot mot demokratiska principer efter valet i Turkiet

av *Anne Ludvigsson* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:870 Mänskliga rättigheter i Iran

av *Amineh Kakabaveh* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:875 Politisk förföljelse i Turkiet

av *Peter Hultqvist* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:876 Djibouti

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 19 maj.

11 § Kammaren åtskildes kl. 12.58.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

MADELEINE HOLST

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
3 § Svar på interpellation 2008/09:419 om försiktighetsprincipen och vetenskaplig osäkerhet	1
Anf. 1 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	1
Anf. 2 JAN LINDHOLM (mp).....	2
Anf. 3 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	3
Anf. 4 JAN LINDHOLM (mp).....	4
Anf. 5 TALMANNEN.....	5
Anf. 6 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	5
Anf. 7 JAN LINDHOLM (mp).....	6
Anf. 8 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	6
4 § Svar på interpellation 2008/09:437 om klimat och sårbarhet.....	7
Anf. 9 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	7
Anf. 10 KARIN SVENSSON SMITH (mp).....	8
Anf. 11 JAN LINDHOLM (mp).....	9
Anf. 12 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	10
Anf. 13 KARIN SVENSSON SMITH (mp).....	11
Anf. 14 JAN LINDHOLM (mp).....	13
Anf. 15 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	13
Anf. 16 KARIN SVENSSON SMITH (mp).....	14
Anf. 17 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	15
5 § Svar på interpellation 2008/09:452 om statens stöd till myggbekämpningen i området kring nedre Dalälven.....	16
Anf. 18 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	16
Anf. 19 MIKAEL OSCARSSON (kd)	16
Anf. 20 SOLVEIG ZANDER (c)	17
Anf. 21 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	18
Anf. 22 MIKAEL OSCARSSON (kd)	19
Anf. 23 SOLVEIG ZANDER (c)	20
Anf. 24 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	20
Anf. 25 MIKAEL OSCARSSON (kd)	20
Anf. 26 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	21
6 § Svar på interpellation 2008/09:478 om stödet till ensamstående föräldrar	21
Anf. 27 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	21
Anf. 28 MATILDA ERNKRANS (s).....	22
Anf. 29 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	23
Anf. 30 MATILDA ERNKRANS (s).....	23
Anf. 31 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	24
Anf. 32 MATILDA ERNKRANS (s).....	24
Anf. 33 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	25
7 § Svar på interpellation 2008/09:483 om kulturarbetarnas arbetsvillkor	25

Anf. 34 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	25
Anf. 35 NIKOS PAPADOPOULOS (s).....	26
Anf. 36 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	27
Anf. 37 NIKOS PAPADOPOULOS (s).....	28
Anf. 38 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	29
Anf. 39 NIKOS PAPADOPOULOS (s).....	30
Anf. 40 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	31
8 § Bordläggning.....	31
9 § Anmälan om interpellationer	32
10 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	32
11 § Kammaren åtskildes kl. 12.58.	33

